

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринкових відносин суттєво зростає роль фінансово-економічної діяльності, що передбачає своєчасний та якісний аналіз фінансового стану підприємств, оцінку використання капіталу і забезпечення ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та прибутковості.

Серед науковців, які в своїх роботах приділяли значну увагу дослідженню значення та особливостей оцінювання фінансового стану на підприємстві слід виділити таких, як І.Т. Балабанов, І.О. Бланк, Ю. Бріггем, Л. Гапенські, К.В. Измайлова, Т.Р. Карлін, В.В. Ковальов, М. Крейніна, Л.А. Лахтіонова, О.М. Поддєрьогін, Г.В. Савицька, В.Т. Савчук, Р.С. Сайфулін, О.С. Стоянова, О.О. Терещенко, А.Д. Шеремет та ін [1].

Аналізувати фінансовий стан будь – якого підприємства є нагальною необхідністю. Фінансовий аналіз - це засіб оцінки і прогнозування фінансового стану підприємства на основі його бухгалтерської звітності. Результати фінансового аналізу використовуються для планування, контролю та прогнозування фінансового стану підприємства [5].

Результати фінансового аналізу використовуються для планування, контролю та прогнозування фінансового стану підприємства. Його мета встановити планомірне надходження грошових коштів і розмістити власні та позичені кошти таким чином, щоб забезпечити нормальне функціонування підприємства, одержання максимального прибутку та ефективного управління ним, а також запобігання банкрутства

Аналіз різних літературних джерел дав змогу виділити такі групи методів оцінки фінансового стану підприємства: коефіцієнтні, комплексні, інтегральні, безбиткові та рівноважні [4].

Найбільш поширеним є коефіцієнтний метод. Він ґрунтується на розрахунку системи показників, які показують різні аспекти діяльності підприємства і враховують внутрішні і зовнішні чинники впливу на фінансовий стан підприємства. Істотним недоліком цього методу є відсутність нормативних значень більшості коефіцієнтів, які використовують, а також зміни величин коефіцієнтів у динаміці не можуть бути визначені належним чином, тому що чисельник і знаменник будь-якого коефіцієнта змінюється у часі.

При оцінці фінансового стану підприємства таким методом використовують або всю діяльність підприємства, або їхню частину, розширюючи

притому склад коефіцієнтів. Істотним недоліком цього методу є відсутність нормативних значень більшості коефіцієнтів, які використовують, а також зміни величин коефіцієнтів у динаміці не можуть бути визначені належним чином, тому що чисельник і знаменник будь-якого коефіцієнта змінюється у часі.

Комплексний метод аналізує діяльність підприємства у динаміці і групується за двома напрямками. Перший напрям включає показники доброго фінансового стану: платоспроможність; використання капіталу; організацію розрахунків; наявність стабільних фінансових ресурсів. Другий напрям включає показники незадовільного фінансового стану: відсутність власних оборотних коштів; неефективне розміщення ресурсів; наявність стійкої заборгованості з платежів; негативні тенденції у виробництві. Комплексний метод дає змогу виявити проблемні аспекти діяльності підприємства і з'ясувати причини, що їх зумовили, але на його основі дуже складно зробити детальні висновки про фінансовий стан підприємства загалом. Цей метод є дуже трудомістким, і це ускладнює його використання на практиці, особливо, коли потрібна оперативна оцінка фінансового стану.

Інтегральний метод передбачає розрахунок інтегрального показника на базі узагальнюючих показників за рівнем платоспроможності, фінансової незалежності, якості активів підприємства. Даний метод дає можливість доповнити будь-які кількості аналітичних напрямків і коефіцієнтів оцінки фінансового стану підприємства в разі потреби в їхньому включенні в інтегральний показник. Недоліком є те, що виникає певна неузгодженість понять «платоспроможність» та «ліквідність».

Безбитковий метод базується на ролі операційного важеля у формуванні результатів діяльності підприємства, на можливості керування його витратами й результатами для досягнення необхідних показників безбитковості виробництва. Критерієм оцінки фінансового стану підприємства в цьому випадку виступає виручка від реалізації, що підприємство має після проходження порогу рентабельності. Отже, чим вищий запас виручки від реалізації у відсотках, тим стійкіший фінансовий стан підприємства [5]. Перевагою цього методу є те, що він включає безбитковість (базовий аспект діяльності підприємства) та витрати, тому і є сучасним та практичним. Недоліком є те, що він не узгоджується з

такими сторонами оцінки як конкурентоспроможність, кредитоспроможність, ринкова і ділова активність, тобто він потребує подальшого розвитку.

Рівноважний метод заснований на досягненні рівноваги між ліквідними потоками у сфері господарсько-інвестиційної і фінансової діяльності підприємства. Перша виступає як зона створення коштів, а друга - як зона споживання коштів. Формовані і спожиті в них ліквідні грошові потоки мають назву результату господарської діяльності і результату фінансової діяльності відповідно. Рівність між цими результатами створює ситуацію ідеальної фінансової рівноваги підприємства, коли сукупний результат господарської і фінансової діяльності дорівнює нулю.

Даний метод випробуваний світовим досвідом. Його реалізація дала змогу встановити дев'ять типових ситуацій фінансового стану підприємства і розробити відповідні рекомендації загального характеру для досягнення фінансово-господарської рівноваги у разі відхилення підприємства від лінії рівноваги чи зони безпеки, що є дуже цінним під час використання саме цього методу [6]. Однак, метод має свої недоліки, він не дає можливості врахувати стан підприємства в конкурентному, діловому, кредитному і ринковому середовищі.

Таким чином, проаналізувавши наведені вище методи, які використовуються для оцінки фінансового стану підприємства, можна зробити висновки про наявність різноманітних методик оцінки фінансового стану. Основними критеріями вибору того чи іншого методу оцінки можуть бути:

1. Часові обмеження, якщо оцінку потрібно здійснити найближчим часом, то не рекомендується використовувати коефіцієнтний, комплексний чи інтегральний методи.

2. Обширність аналізу. Такі методи аналізу, як беззбитковий та рівноважний не враховують таких видів діяльності підприємства як конкурентоспроможність, кредитоспроможність, ділова активність тощо.

3. Наявність доступу до детальної інформації про діяльність підприємства. Якщо така існує варто обрати комплексний або коефіцієнтний підхід [7].

Таким чином, фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх

елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. систематизація методів оцінки фінансового стану підприємства дала змогу встановити переваги й недоліки наявних методів, необхідність їхнього удосконалення з позицій поєднання позитивних сторін кожного методу й зручності їхньої практичної реалізації для управління фінансовим станом у потрібному напрямку. В процесі використання управлінських рішень доцільно використовувати коефіцієнтний або комплексний метод, адже вони є найбільш обширними і охоплюють всі сфери діяльності підприємства. Дані методи представляють підприємство і всі його зв'язки як взаємопов'язану систему рухів фінансових ресурсів, що дає змогу найширше оцінити його фінансовий стан.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Амбросов В.Я., Прохвятилов Ю.Ф. Фінансовий аналіз: програмно-методичний посібник і робочий зошит для практичних занять і самостійної роботи студентів факультету менеджменту. Харків: ХНТУСГ, 2007.

2. Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: навч. посібник — 24ге вид., без змін. Київ: КНЕУ, 2007. 592 с.

3. Горкавий В.К. Використання рейтингової методики в аналізі фінансового стану сільськогосподарських підприємств. Вісник ХНАУ Серія "Економіка АПК і природокористування". 2007. №8. 296 с.

4. Литвин В.М. Фінансовий аналіз: навч. Посібник. Київ: "ХайТек Прес", 2008. 336 с.

5. Олексів І.Б., Фещур Р.В. «Проблеми аналізу та оцінки фінансового стану підприємства» Журнал «Економічний вісник» Випуск 68. 256-263 с.

6. Котенок Г.М. «Виявлення переваг та недоліків методів оцінки фінансового стану підприємства» Научно-технический сборник №3. 203-212 с.

7. Азарова А.О. Математичні моделі та методи оцінювання фінансового стану підприємства: монографія. Вінниця: ВНТУ, 2010. 172 с